

RETTEEN I HOLSTEBRO

Udskrift af dombogen

DOM

Afsagt den 7. juni 2017 i sag nr. BS 6-678/2016:

K

...

mod

Natur- og Miljøklagenævnet

...

nu Miljø- og Fødevareklagenævnet

Sagens baggrund og parternes påstande

Sagen drejer sig om en afgørelse, som sagsøgte Natur- og Miljøklagenævnet, nu Miljø- og Fødevareklagenævnet, har truffet den 20 juli 2016, hvor nævnet stadfæstede en afgørelse, truffet af T Kommune den 3. juli 2015, om reetablering af den private strækning af G Å, som blandt andet løber langs med sagsøgerens ejendom, matr.nr. 3a og 3i, G by, GT.

Sagsøgeren K har nedlagt en principal påstand om, at Miljø- og Fødevareklagenævnet tilpligtes at anerkende, at sagsøgtes afgørelse af 20. juli 2016 i sagsnr. NNMK-43-00590 er ulovlig og ugyldig, subsidiært at sagen hjemvises til fornyet behandling.

Sagsøgte Miljø- og Fødevareklagenævnet har påstået frifindelse.

Oplysningerne i sagen

Ved brev af 18. maj 2015 fra T Kommune, Plan- og Miljøafdelingen, blev der afgivet varsling af påbud om reetablering af vandløbsstrækning i forbindelse med ulovlig regulering af G Å på en 651 m lang strækning, og den 3. juli 2015 skrev kommunen således til K:

T kommune meddeler hermed påbud i henhold til Vandløsslovens § 54, samt Naturbeskyttelseslovens 73 stk. 5 om genetablering af vandløbsbrink- og bund på en 651 meter lang privat strækning af G Å.

Vandløbet skal på den pågældende strækning være genetableret senest den 1. september 2015.

T kommune blev i foråret 2015 opmærksom på, at en ca. 650 meter lang strækning af G Å var blevet ulovligt reguleret. Den ulovlige regulering af vandløbet er foregået på matriklerne 32 og 31, G By, GT, samt In, 6h, og 65, F By, Y. Placeringen fremgår af kortbilag I i varslingsbrevet af 18 maj 2015 (bilag). De berørte lodsejere er K (matr. 34 og 31. G By, GT), S (matr. In og 6h, F By, Y), samt B (matr. 65, F By, Y). G Å er på den pågældende strækning privat.

G Å er beskyttet mod tilstandsændringer efter Naturbeskyttelseslovens 3, hvilket betyder, at vandløbets tilstand ikke må ændres, herunder graves dybere og bredere, samt at der ikke må fjernes materiale fra vandløbet uden dispensation. Desuden er det kommunens vurdering, at der er sket en overtrædelse af Vandløbslovens 16,17 samt §69, da vandløbet er målsat god økologisk tilstand i henhold til Vandplan 2009-2015.

Høring

T kommune har via høringen om varsling om påbud modtaget følgende bemærkninger fra K, samt J, LandboThy, på vegne af K:

- Det udførte arbejde i G å har ikke karakter af en regulering, men blot vedligehold i henhold til Vandløbslovens 35.
- Det er lang tid siden at vandløbet sidst er blevet vedligeholdt, så det trængte til det.

De fremsendte bemærkninger har ikke givet anledning til ændring af T kommunes afgørelse.

Afgørelse efter Naturbeskyttelsesloven

T kommune meddeler hermed påbud om genetablering af G på en 651 meter lang strækning. Efter Naturbeskyttelseslovens 73 stk. 5 har kommunen pligt til at sørge for, at et ulovligt forhold bliver lovliggjort.

Det fremgår af Naturbeskyttelseslovens 73 stk. 5 at du som ejer af arealet har pligt til at lovliggøre et ulovligt forhold. Det kan gøres ved enten at retablere vandløbsstrækningen, eller du kan søge om lovliggørende dispensation. Som det fremgik af varslet om påbud, er vi ikke indstillet på at give denne dispensation til regulering, da det vurderes, at være i strid med retningslinjerne for administration af Naturbeskyttelsesloven.

Vejledningen lyder som følgende:

"der skal foreligge særlige omstændigheder, før der kan gives tilladelse til foranstaltninger, som ændrer tilstanden i de beskyttede naturtyper, når ændringerne er væsentlige eller i modstrid med ønsket om at opretholde de pågældende naturtyper som sådanne, idet reglerne under ét er udtryk for en generel samfundsmæssig interesse i, at de beskyttede naturtyper opretholdes. Det er således ikke nok, at der er påvist en væsentlig jordbrugs- eller anden økonomisk interesse i, at et indgreb finder sted. "

Efter høringsperiodens udløb den 1. juli 2015, har T Kommune ikke modtaget ansøgning om dispensation efter

Naturbeskyttelseslovens S3.

Afgørelse efter Vandløbsloven

T kommune meddeler hermed påbud om genetablering af G Å på en 651 meter lang strækning. Efter Vandløbslovens §54 kan vandløbsmyndigheden meddele påbud om genoprettelse af den tidligere tilstand, hvis vandløb, diger, bygværker eller andre forhold omfattet af

loven beskadiges, eller hvis der foretages foranstaltninger i strid med loven.

Påbuddet er bl.a. meddelt ud fra en vurdering af vandløbets miljømål sammenholdt med de generelle retningslinjer i Vandplan I. En uddybende vurdering af grundlaget for påbuddet fremgår i vedlagte brev om varsling om påbud af 18. maj 2015, om at genoprette vandløbet til den oprindelige tilstand.

Følgende skal udbedres i forhold til den nuværende situation:

For at bringe vandløbet tilbage til dets tidligere tilstand er der stillet følgende vilkår om:

Vandløbet skal reetableres med hensyn til bundkoter, skråningsanlæg mm. Dette skal dokumenteres ved hjælp af efterfølgende opmåling med angivelse af koter. Entreprenøren som skal udføre reetableringen skal have erfaring med anlægsarbejde ved/i vandløb.

Reetableringen må kun ske i perioden 1. juli til 1. september 2015.

De steder hvor brinken er opgravet, skal denne reetableres og tilsås med en enggræsblanding.

Vandløbsbunden reetableres til forhenværende bundkote ved udlæg af gydegrus (se bilag 3). Det opgravede materiale vil blot skylle væk, hvis det udlægges igen. På strækningen opstrøms ...vej (st. 575691) skal der gennemsnitlig udlægges 0,18 m³ gydegrus pr. meter vandløbsstrækning $((0,21 \text{ m}^3/\text{m} + 0,14 \text{ m}^3/\text{m})/2)$. På den opmålte strækning nedstrøms ...vej (st. 716-837) skal der gennemsnitlig udlægges 0,57 m³ gydegrus pr. meter vandløbsstrækning $((0,83 \text{ m}^3/\text{m} + 0,35 \text{ m}^3/\text{m} + 0,54 \text{ m}^3/\text{m})/3)$. På den strækning hvor kommunen ikke tidligere har opmåling fra (st. 837-1 183), må det antages, at der gennemsnitlig er fjernet 0,57 m³ vandløbsbund pr. meter. Her skal der derfor udlægges 0,57 m³ gydegrus pr. meter vandløbsstrækning. Slutteligt skal der udlægges store sten (1 pr. meter vandløbsstrækning) som strømkoncentratorer, samt håndsten (10 pr. meter vandløbsstrækning).

Dimensionerne på de anførte stentyper er som følgende; Gydegrus: 16-32 mm (75%) og 32-64 mm (25%), Håndsten: 70-100 mm, Store Sten: 200-300 mm (eller større).

Anlægsarbejdet må ikke give anledning til transport af jord, sand eller andre uacceptable forhold i G å.

Inden reetableringen påbegyndes skal indsendes en skitse — som beskriver reetableringen af vandløbsstrækningen — til kommunen til godkendelse. Der vil også blive stillet vilkår om, at kommunen skal overvåge reetableringsarbejdet.

Skulle du undlade at følge dette påbud om genetablering af vandløbet på den pågældende strækning, kan T kommune lade vandløbet genetablere på din regning. T kommune kan jf. vandløbslovens

§ 54 foretage det fornødne på den forpligtedes regning, hvis et påbud ikke er efterkommet indenfor den fastsatte frist.

Påbuddet er således meddelt med hjemmel i Vandløbsloven og Naturbeskyttelsesloven.

Der er under sagen fremlagt en opmåling af bund i vandløbsstrækningen, foretaget af O i 2013 for så vidt angår den nordligste del af vandløbsstrækningen.

O har tillige foretaget opmåling af vandløbsbund i 2015 med angivelse af forskel mellem vandløbsbund før og efter Ks arbejde med vandløbsstrækningen.

Ved brev af IO. juli 2015 skrev landinspektør JK, LE 34, således til K:

Efter anmodning har jeg opmålt vandløbsbund og fremfunde dræntilløb på en strækning af G Å, på begge sider af ...vej.

Opmålingen er foretaget d. IO juni 2015.

Jeg har fået forelagt en opmåling af en del af samme strækning udført af O. Os måling og min er stationeret i hver sin retning. Min stationering 354 svarer til Os st. 837 og min stationering 616 svarer til Os st. 575. Jeg har konstateret god overensstemmelse mellem de to målinger.

Der er fremfundet 18 dræntilløb på strækningen. Dræntilløbenes bundkote er målt. Opmålingen viser at 4 af disse tilløb udmunder mellem IO og 16 cm over vandløbets bund. De resterende tilløb udmunder mere end 30 cm over vandløbets bund.

K indbragte sagen for Natur- og Miljøklagenævnet.

T kommune fremsendte ved brev af I O. august 2015 blandt andet følgende bemærkninger til Natur- og Miljøklagenævnet:

Det er T Kommunes vurdering at der er tale om decideret regulering af strækningen, ikke almindelig vedligehold iht vandløbslovens 27, som anført i klage af 22. juli 2015.

Selvsamme entreprenør, der for klager har udført reguleringen, har for T kommune vurderet at vandløbet på pågældende strækning som minimum ikke har været vedligeholdt de sidste 13 år.

-T Kommunes vurdering er baseret på både den observerede mængde af opgravet materiale, den beregnede mængde af opgravet materiale, samt mængden af store sten og grus i opgravet materiale (se billede-dokumentation, samt tvær- og længdeprofiler opmålt af O). Desuden har man skullet grave langt ind i brinken for at finde dræn. Både dybde og bredde på vandløbet er vurderet til at være betydeligt ændret, ud over hvad der ligger under betegnelsen "almindelig vedligehold". Mængden af opgravet materiale anført i påbudsbrevet er beregnet ud fra to opmålinger, begge udført af O i henholdsvis 2013 og 2015. Opmålingen i 2013 blev foretaget på baggrund af, at broen ved ...vej er udpeget som en spærring i Vandplan 2009-2015, og T kommune derfor vurderede det nødvendigt, at få kortlagt de aktuelle koter mht vandløbsbund og brinkanlæg. Opmålingen fra 2013 strækker sig derfor ikke over hele den aktuelle strækning, hvorpå reguleringen er foretaget.

T Kommune har yderligere kunnet konstatere, at der i forbindelse med den, på klagers vejne, foretagne opmåling (foretaget af JK, L), er gravet en 1,4-2 meter ind i bræmmen flere steder på strækningen for at identificere eventuelle dræn (se evt. billede-dokumentation af 2. juli 2015). Brinken er efterfølgende ikke genetableret. Dette indgreb er sket efter kommunens varsel og uden kommunens tilladelse og bør principielt afstedkomme endnu en reguleringssag efter vandløbslovens 16 og 17. Det skal i denne sammenhæng også nævnes, at dele af den regulerede strækning ligger i okkerpotentielt område.

At der ydermere skal graves over en meter ind i brinken for at kunne lokalisere dræn er endnu en indikator på at

vedligeholdelsesforpligtigelsen på både vandløb og tilstødende dræn er væsentligt misvedligeholdt over en meget lang periode.

Kommentarer i henhold til Naturbeskyttelseslovens 3. Vandplan 2009-2015 m.v.

Vandløbet er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens 3, det vil sige, at vandløbet er underlagt forbud mod tilstandsændringer. Det er vurderet at der er sket en voldsom negativ tilstandsændring af vandløbet, uden forudgående dispensation. T kommune er ikke indstillet på at give dispensation, dels pga at vandløbet er målsat "God økologisk tilstand" iht Vandplan 2009-2015, dels pga af at det er vurderet at tilstandsændringen er af så voldsom karakter, at det vil tage flere år før flora og fauna er genetableret på pågældende strækning. Desuden er det en skærpene omstændighed at reguleringen er foretaget i marts, -en måned hvor i særdeleshed ørredyngel -og æg er særdeles sårbare ift ændringer i det omgivende miljø. Derudover er underføringen under ...vej (Spærring AAL1 1 89) udpeget som spærring i Vandplan 2009-2015. Reguleringen har yderligere besværliggjort en eventuel indsats i forbindelse med spærringen, da faldet efter underføringen ved ...vej og nedstrøms er øget med op til en halv meter.

Ved brev af 7. september 2015, skrev Ks advokat bl.a således til Natur- og miljøklagenævnet:

Det anførte af T Kommune om, at der er foretaget en decideret regulering og ikke almindeligt vedligehold af den private del af vandløbet iht vandløbsloven 27 og 35 må bestrides på det klareste.

Der har gennem de senere år med store nedbørsmængder været brinkudskridninger og vandløbssider, der har forskubbet sig. Det har derfor været overordentligt nødvendigt til opfyldelse af vedligeholdelsespligten i 27 at fjerne en større mængde materiale for at komme til drænene og sikre disses funktion.

Vedligeholdelsespligten omfatter gravninger efter behov, ligesom den omfatter en pligt til at holde opsyn med vandløbet, herunder opsyn med at alle dræn fungerer samt fjerne de forhindringer, der kan opstå i vandløbet. Når siderne i vandløbet af forskellige årsager bevæger sig og bunden derved ændrer sig, så drænene ikke længere kan komme op af vandet, er det nødvendigt at foretage vedligehold af vandløbene præcis som min klient har foretaget.

Ts Kommunes bemærkning om, at der ikke er vedligeholdt de sidste 13 år er mærkværdig, da vedligeholdelsespligten netop skal iagttages efter behov, og ikke efter bestemte tidsintervaller. Ligeledes er T Kommunes måling i 2013 irrelevant for sagen, da der for private vandløb netop ikke gælder regulativer for, hvornår og hvordan vedligeholdelsespligten skal udføres — det er således op til den private ejer at foretage denne vurdering.

Såfremt min klient ikke havde foretaget opgravningerne, ville der som følge af stadig stigende tilførte mængder vand i vandløbet opstå kraftig strøm, hvilket ville medføre at siderne ville erodere som følge af at vandmættede brinksider på grund af den alt for store mængde vand, der tilgår vandløbet. Gravningen var derfor nødvendigt, proportionalt og et helt uundgåeligt skridt for min klient at foretage til opfyldelse af den private vedligeholdelsespligt.

Gravningerne i forbindelse med iagttagelse af vedligeholdelsespligten har ikke efterfølgende medført nogen form for ændringer i vandløbet, og det kan da også ses på fotos af 03.09.2015, der vedlægges som bilag 3, at

vandløbsstrækningen 6 måneder efter min klients gravninger er stort set usynlige. Der er som det ses, og som påstået af T Kommune, ikke sket voldsomme karakterændringer af tilstanden, hvor det vil tage flere år for flora og fauna at genetableres. Tværtimod er sporene efter udgravningerne stort set usynlige.

T Kommune har i øvrigt for så vidt angår den nedre del af vandløbet, der er offentligt reguleret, efterfølgende foretaget vedligeholdelsesudgravninger med store mængder opgravet materiale til følge. Disse opgravninger skete den 01.07.2015 og 02.07.2015 på baggrund af klager fra omkringliggende matrikelejere, der ikke længere kunne acceptere netop T Kommunes manglende iagttagelse af vedligeholdelsespligten grundet for store mængder vand. Som sagens bilag 4 vedlægges fotos af T Kommunes opgravninger af den offentlige del. Billederne viser store jordklumper liggende på strækningen, samt opgravede roddele fra siv, der indikerer, at der også er sket afgravning af brinksideme, ligesom der flere steder er afgravet ca. 40 cm.

Den offentlige del af G Å har således fået nøjagtig samme behandling som den private del af vandløbet, hvorfor T Kommunes påstand om, at der på den private strækning er foretaget regulering vækker stor undren, når T Kommune få måneder senere foretager samme vedligeholdelsesarbejder af vandløbet på den offentlige strækning som foretaget af min klient på den private del. T Kommune må altså på baggrund af sine handlinger være enig med min klient i, hvorledes vedligeholdelsespligten for G Å skal opfyldes.

Som følge af, at T Kommune selv efterfølgende har foretaget vedligeholdelsesgravninger i samme omfang vedrørende den offentlige strækning af G Å, som den private del af åen, vækker det meget stor undren, at T Kommune fastholder synspunktet om at der er sket regulering af den private del, når kommunen selv efterfølgende foretager udgravninger, der nu 2 måneder efter stadig viser sine tydelige spor.

I afgørelsen af 20. juli 2016 fra Natur- og Miljøklagenævnet er blandt andet følgende anført:

Klagen til Natur- og Miljøklagenævnet

Afgørelsen er påklaget til Natur- og Miljøklagenævnet af advokatfirmaet Interlex på vegne af lodsejer K. Klager gør navnlig gældende, at den foretagne oprensning er almindelig og nødvendig vedligeholdelse af vandløbet i forhold til at sikre dræns frie udløb til vandløbet, og at der ikke er tale om regulering af vandløbet.

Sagens oplysninger

T Kommune har meddelt påbud om retablering af vandløbsbrink og bund på en 651 m lang strækning af G Å, der er blevet oprenset. Påbuddet er givet med hjemmel i vandløbslovens 54, samt naturbeskyttelseslovens 73, stk. 5. Klager har alene i sin klage henvist til kommunens afgørelse truffet i medfør af vandløbsloven. I påbuddet er der stillet en række vilkår, der skal sikre, at vandløbet bringes tilbage til vandløbets tilstand før oprensningen.

G Å er på den relevante strækning et privat vandløb. Vandløbet er omfattet af naturbeskyttelseslovens 3-beskyttelse og har målsætningen god økologisk tilstand. Målopfyldelse kræver en faunaklasse 5. Den gældende vandområdeplan viser, at den nuværende tilstand er ringe økologisk tilstand og at faunaklassen er 3 (kilde: MiljøGis). Der er dermed ikke målopfyldelse i G Å. Dele af den oprensede strækning er beliggende i okkerpotentielle områder i okkerklasse IV.

Det fremgår af kommunens afgørelse, at påbuddet bl.a. er meddelt ud fra en vurdering af vandløbets miljømål sammenholdt med de generelle retningslinjer i Vandplan I. Kommunen henviser i afgørelsen i øvrigt til sin uddybende vurdering af grundlaget for påbuddet, der fremgår af et vedlagt varslingsbrev af 18. maj 2015.

Af kommunens varslingsbrev af 18. maj 2015 fremgår det, at kommunen ved besigtigelse d. 12. marts 2015 har konstateret, at der er udført ulovlig regulering ved uddybning og udvidelse af den private del af G A. Vandløbsbunden er sænket med 15 - 40 cm over en strækning på 651 meter. Der blev ved besigtigelse konstateret, at opgravet grus og sten, samt kampesten lå spredt over brinkanlægget og bræmmen langs hele den opgravede strækning. T kommune vurderer derfor, at der ikke er tale om normal vandløbsvedligeholdelse, men en decideret afgravning af vandløbsbunden til et niveau langt under det naturlige bundprofil. Moræneler i det opgravede materiale understreger ligeledes, at der aldrig tidligere er opgravet så dybt.

Det fremgår af sagens oplysninger, at entreprenør JKR på vegne af lodsejer K den 15. marts 2015 foretog oprensning af G Å på den ca. 651 m lange strækning. Strækningen omfatter matriklerne 3a og 3i, G By, GT, samt In, 6h og 6s, F By, Y. Matriklerne ejes af tre forskellige lodsejere.

T Kommune har taget en række fotos til dokumentation for oprensningen. Klager har i sine bemærkninger af 13. marts 2015 til en henvendelse fra T Kommune om oprensningen anført, at der er tale om nødvendigt vedligehold foranlediget af øgede aflejringer de seneste år, samt at rødder fra trævækster og rørsiv har presset binkerne ud i vandløbet. Der er derfor foretaget vedligehold af strækningen for at sikre vandafledning fra området og sikre funktionen af dræn.

O har til brug for kommunens sagsbehandling udarbejdet fem tværprofiler og en længdeprofil dateret den 14. april 2015 for en 262 m lang strækning af det oprensede forløb. I forbindelse med et vandplanprojekt opmålte O dele af G Å i 2013, herunder de 262 m af den oprensede strækning. På den del af strækningen er vandløbets profil før oprensning således kendt. Kommunen har anvendt tværprofilerne og længdeprofilen til at kvantificere omfanget af oprensningen.

Det fremgår videre af sagen, at T Kommune den 9. juni 2015 har talt med entreprenøren. Entreprenøren husker ikke, at G Å er blevet vedligeholdt/oprenset de sidste 13 år — og måske i endnu længere tid - på den pågældende strækning. Entreprenøren husker videre, at vandløbet trængte til vedligeholdelse.

Landinspektørfirmaet L A/S har den 10. juni 2015 på vegne af lodsejeren, der har foretaget oprensningen, opmålt G Å på en 680 m lang strækning på begge sider af ...vej. L har konstateret god overensstemmelse mellem deres egen og Os opmåling. L indmålte bundkoterne på 18 dræntilløb i forhold til vandløbets bund. Opmålingen viste, at 4 dræn udmunder mellem IO og 16 cm over vandløbets bund og 5 dræn udmunder mellem 21 og 26 cm over vandløbets bund. De resterende 9 dræn udmunder mere end 30 cm over vandløbets bund.

T Kommune har taget supplerende fotos den 2. juli 2015. Billederne viste yderligere opgravninger i forbindelse med eftersøgning af dræn.

Interlex har i en supplerende kommentar af 7. september 2015 gjort gældende, at T Kommune har oprenset den nedre del af G A på en offentlig strækning af vandløbet og at oprensningen har samme karakter som på den privat oprensede del..

Natur- og Miljøklagenævnets bemærkninger og afgørelse

I henhold til vandløbslovens 27 skal vandløb vedligeholdes således, at det enkelte vandløbs skikkelse eller vandføringsevne ikke ændres, medmindre andet er fastsat i regulativet, jf. 12, stk. 4, eller i afgørelse efter 36 a, stk. 1.

I henhold til vandløbslovens 17 må vandløb kun reguleres efter vandløbsmyndighedens bestemmelse. Ved regulering forstås ændring af vandløbets skikkelse, herunder vandløbets forløb, bredde, bundkote og skråningsanlæg, medmindre foranstaltningerne er omfattet af kapitel 8 eller kapitel IO, jævnfør 16 i loven.

Vedligeholdelsen af private vandløb påhviler bredejerne, medmindre der efter 35, stk. 3 eller efter 36 er truffet anden bestemmelse.

Klager gør gældende, at der ikke er tale om regulering af vandløbet, men at vandløbet er vedligeholdt i overensstemmelse med vandløbslovens 27.

Vedligeholdelsesforanstaltninger omfatter for åbne vandløbs vedkommende at skære grøde, opgravning af aflejret materiale, samt slåning af vandløbets skråninger. I forhold til oprensning kan der i forbindelse med vedligeholdelse alene oprenses aflejrerede materialer. Der kan således ikke foretages en egentlig uddybning af vandløbsbund eller afgravning af et vandløbs brinker.

T Kommune har ved tilsyn den 11. marts 2015 taget en række billeder til dokumentation for oprensningens omfang. Billederne er ikke stedfæstede, men viser, at der på den oprensede strækning er lagt store mængder materialer fra vandløbet op på brinken, herunder sten i varierende størrelser. Opmålingen foretaget af L viser, at der er et gennemsnitligt fald på omkring 12 promille på den samlede oprensede strækning. Os opmåling af en mindre del af strækningen viser, at der både i 2013 og 2015 var et fald på omtrent 10 promille. Jordbundstypen på den oprensede strækning er ifølge nævnets kortoplysninger sandblandet lerjord. Den oprindelige / naturlige vandløbsbund vil på strækninger med fald svarende til den oprensede del af G Å i stort omfang bestå af sten og grus. De opgravede stenmaterialer indikerer, at der er gravet i den naturlige vandløbsbund. Billedokumentationen viser desuden skarpt afskårne vegetationsløse og næsten lodrette brinker med indhak fra entreprenørmaskinens skovl, klumper af brinkmateriale (jord med vegetation) lagt op på modsatte side af de afskårne brinker, samt en indgravning vinkelret på vandløbet. Det er vanskeligt ud fra billederne at se, om en del af det oprensede materiale er moræneler, som oplyst af T Kommune.

Os opmåling af tværprofiler i station 593, 691, 717, 725 og 837 i 2015 viser, at på station 593, 717 og 837 er vandløbsprofilen bredere end på de tilsvarende stationer i 2013. Modsat der sket indsnævring vandløbet i station 593, hvilket kan skyldes brinknedskridning. Ud fra det omkringliggende terræn set på fotos og tværprofiler er der ikke tegn på, at vandløbet indsnævres som følge af brinknedskridninger udover hvad der er normalt for et naturligt vandløb. Normalt aflejres materialerne i selve vandløbsprofilen, når der er tale om et vandløb, der eroderer, transporterer og aflejrer materialer og ikke har mulighed for at oversvømme de vandløbsnære arealer ved høj vandføring, således at vandløbsbunden gradvist bliver højere. De to opmålinger fra O viser imidlertid, at vandløbets profil er ændret ved afgravning af brinkerne.

Natur- og Miljøklagenævnet finder på baggrund af ovenstående, at der er foretaget en hårdhændet oprensning af vandløbet, som ikke kan betegnes som almindelig vedligeholdelse. Der er således efter nævnets opfattelse foretaget en regulering af G Å uden den fornødne tilladelse efter vandløbslovens 17.

Det forhold, at L ved deres opmåling af vandløbet har fundet 18 drænudløb i varierende højde i forhold til vandløbsbunden, kan ikke føre til, at det foretagne kan kaldes almindeligt vedligehold frem for regulering.

Natur- og Miljøklagenævnet stadfæster på denne baggrund afgørelsen fra T Kommune af 3. juli 2015 om retablering af G Å.

T Kommune fastsætter en ny frist for efterkommelse af påbuddet. Øvrige bemærkninger

Natur- og Miljøklagenævnet bemærker, at det oprensede materiale er lagt ud på matr. nr. 3a, G by, GT på arealer, som i henhold til Miljøportalen er registreret som en eng, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens 3. Såfremt materialet ikke fjernes i forbindelse med retablering af vandløbet, skal T Kommune som tilsynsmyndighed tage stilling til, hvorvidt der er tale om en tilstandsændring af det beskyttede engareal, og i givet fald foranledige dette forhold lovliggjort.

Afslutningsvist bemærker nævnet, at klager under sagen har gjort gældende, at kommunen har oprenset den nedre del af G A på en offentlig strækning af vandløbet, og at oprensningen har samme karakter som på den privat oprensede del. Natur- og Miljøklagenævnet har ikke mulighed for at efterprøve dette spørgsmål, da der ikke er truffet en afgørelse, som er påklaget, på den offentlige del af G Å. Hvis klager ønsker det, må klager anmode kommunen om at træffe afgørelse efter vandløbslovens 27 stk. I jf. 31 om, hvorvidt oprensningen er foretaget i overensstemmelse med regulativet for G Å. En sådan afgørelse vil kunne påklages til nævnet, jf. vandløbslovens 80, stk. 1.

Der er under sagen fremlagt flere luftfotos, samt en række fotos optaget af T kommune og K.

Der er endelig fremlagt et regulativ for G Å for så vidt angår den kommunale del af vandløbet.

Retten har i forbindelse med hovedforhandlingen foretaget en besigtigelse af vandløbsstrækningen.

Forklaringer

K har forklaret, at han har drevet sin landbrugsejendom i ca. 20 år. Han kender vandløbet rigtig godt. Det er kommunen, der står for vedligeholdelsen af rørunderføringen ved ...vej. Røret ligger for højt og blokerer for vandets passage. Det pågældende rør burde sænkes en 60-70 cm. Den omhandlede private vandløbsstrækning er blevet oprenset, når der har været behov for dette. Han mener, at oprensningen er sket med nogle års mellemrum. Han må navnlig foretage en oprensning, når der er sket udskredning af en brink. I foråret 2015 blev hele strækningen oprenset af entreprenør JKR. Oprensningen foregår på den måde, at man på den ene side af åen kører med en rende-graver. Det er ikke rigtigt, når det i materialet er anført, at der var gået 13 år siden den seneste oprensning. Et stort regnskyl kan ændre meget på forholdene, og man vil nemt kunne se om drænet er intakt. Der er i de seneste år kommet større regnmængder, hvilket gør det ekstra nødvendigt, at drænsystemet er intakt. Der er nu gået mere end 2 år siden den omhandlede oprensning, og man kan i dag ikke se nogen forskel. Der blev i forbindelse med oprensningen kun taget ganske lidt af brinken, hvor der var sket større udskridninger. Man skal være opmærksom på, at der er større lermængder i både bund og sider af vandløbet. Han må bestride, at der er sket nogen form for regulering af vandløbet. Sagsøger var ikke klar over, at O i 2013 havde foretaget en delvis opmåling af vandløbet, og han har derfor svært ved at acceptere rigtigheden af denne opmåling. Hvis der som påbudt af T kommune skal udlægges grus i en tykkelse på 57 cm, vil drænet ikke længere kunne fungere. Dette vil give en oversvømmelse af markerne, og gøre dem udyrkbare. Han mener, at

entreprenør JKR er meget erfaren på området. Han mener, at den oprensning, der blev foretaget i 2015, svarer til tidligere foretagne oprensninger. De pågældende drænrør, der er lagt ned for måske 50 år siden, er lavet af ler. Der er i forbindelse med oprensningen sket optagning af gamle rør ved udmunding i åen. Her er de gamle rør blevet erstattet af rør i plastikmateriale. Han er godt klar over, at han ikke uden kommunens tilladelse må ændre på forløbet af vandløbsstrækningen.

Miljøkonsulent J, Landbo Thy, har som agronom beskæftiget sig med miljøforhold siden 2006-2007. Han har arbejdet for K siden 2005. Vandløbsstrækningen ligger i et område med lerjord, som nemt kan bevæge sig, hvis der opstår et pres på brinkerne. Der er tale om jordtyper af varierende karakter, men på grund af den store andel af ler er jorden let påvirkelig ved større mængder vand. Det er klart, at der skal ske en løbende oprensning af drænrør, og at vandløbsbunden skal være under drænrørens udløb i åen. Når der sker en udskredning af brinken, må man gerne fjerne det pågældende materiale. Det står ingen steder beskrevet, hvad man i forbindelse med en vedligeholdelse må fjerne. Når en brink skrider ud, vil der også i dette materiale være både grus og sten. Efter vidnets vurdering har T Kommune foretaget en større oprensning af den offentlige del af vandløbet, end den oprensning, K har fjernet. Hvis de påbudte vilkår skal opfyldes, vil der efter hans vurdering opstå problemer med drænsystemet. Han mener ikke, at der ved oprensningen er sket nogen skade på vandløbet.

JKR har forklaret, at han som entreprenør siden 1989 har udført dræn- og kloakeringsarbejder. Der er 4 ansatte i hans virksomhed. Vidnet har i øvrigt 40 års erfaring med vedligeholdelse af vandløb. Vidnet kender udemærket G Å, hvor han gennem årene har foretaget løbende oprensninger ved drænudløb og også ved forskellige udskridninger fra brinken. Der sker alene oprensning af aflejret materiale, og han foretager ikke afgravning af siderne. Der er i øvrigt en del fald på den omhandlede vandløbsstrækning, hvorfor der ikke er behov for oprensning i større omfang. På nogle strækninger kan der dog være aflejringer, ligesom der også kan være rødder og anden form for vækster, som gør, at der er sket udskridning. Han har på intet tidspunkt ændret på bredden eller dybden af vandløbet, men det kan være nødvendigt at fjerne nogle sten. Efter nogle måneder får vandløbet sit normale udseende. Det kan også være nødvendigt at reparere nogle drænudløb. Han vil ikke bestride, at han på et tidspunkt har talt med en miljøarbejder ved T Kommune, men han må fastholde, at der er sket oprensning også i 2006 og 2013. Han har heller ikke sagt noget om, at han skulle have medvirket til en ulovlig oprensning af åen. Vidnet har arbejdet for T Kommune i flere år, men dette er nu åbenbart stoppet. Det afgørende for ham var, at få markdrænet til at fungere. Når man arbejder med et vandløb, kan man tydeligt mærke, om det er aflejringer, der graves i. Man kan i øvrigt ikke foretage oprensning af en stembund. Han vil mene, at der på stedet er tale om blåler, som presses ud i grøften, på grund af det vandtryk, der kommer fra bakkerne.

han har forklaret, at han er ansat som biolog i T Kommunes Plan- og Miljøafdeling. På en besigtigelse den 11. eller 12. marts 2015 kom han kørende forbi G Å og blev opmærksom på noget materiale som lå på kanten til vandløbet. Han kunne se, at vandløbet var blevet opgravet, og at det pågældende materiale indeholdt både grus og kampesten. Vidnet kan i den forbindelse henvise til de fotos, der blev optaget samme dag (Bilag B, foto I - 8). Man kan på de pågældende fotos se, at der er tale om store mængder opgravet materiale, blandt andet i form af gydegrus. Sten skaber variation i vandløbet og fremmer både flora og organismer. Vidnet var overrasket over den skete opgravning, da der på den omhandlede strækning er et fint fald på over IO promille. Vandløbsstrækningen er her selvrensende, og der burde ikke ske aflejring af større mængder. Han vil vurdere, at vandløbsstrækningen er mere eller mindre blevet kanaliseret. Det er rigtigt, at der er en faunaspærring ved broen, og dette er også baggrunden for, at der i 2013 ved O blev foretaget nogle målinger.

Vidnet har endvidere forklaret, at man på de pågældende fotos kan se, at der er gravet en 1-2 m ind i brinken, hvor på de steder, hvor drænrør har sit udløb. Det så for vidnet ud, som om drænet ikke havde været funktionsdygtigt i længere tid. Hvis vandløbet i øvrigt var blevet vedligeholdt regelmæssigt, ville der ikke være sket større udskridninger. For så vidt angår den offentlige del af vandløbsstrækningen er der en beskrevet bundbredde på 60 cm. Der er i relation til den private del af vandløbsstrækningen ikke nogen nærmere beskrivelse herom. På foto 8 kan man se nogle røde plamager, hvilket formentlig er okker. Okker er ikke fremmede for organismer i vandløbet. Vidnet er ikke i tvivl om, at der er sket afgravning ind i brinken, og dette kan man blandt andet tydeligt se på foto 8. Vandløbsbredden er her gjort væsentlig større.

Vidnet har endelig forklaret, at man på foto 9 - 14, der er optaget i juni måned 2015, kan se, at der er sket yderligere opgravning ind i brinken. Man har i kommunen på grundlag af Os opmålinger af både længde- og tværprofiler foretaget en beregning af, hvor meget af materiale, der er oprenset. Denne beregning viser, at der er oprenset i alt 480 tons materiale. Det er klart, at Os opmåling alene vedrører en del af den omhandlede strækning, og at beregningen derfor beror på et skøn. Man kan selvfølgelig som referencepunkt anvende drænudløbene i åen, men vidnet vil hellere som referencepunkt anvende den angivelse af bundbredden, som findes i regulativet for så vidt angår den offentlige del af vandløbet, og i øvrigt bundbredden på vandløbet opstrøms den del af vandløbet, som K er ansvarlig for. Drænrør kan sætte sig. Tidspunktet for oprensningen er i øvrigt også meget uheldig. Kommunen ville ikke have meddelt en dispensation efter naturbeskyttelsesloven S3 i relation til den foretagne oprensning. Når man hos kommunen skal benytte entreprenører i relation til vandløbsarbejder, kræves det normalt, at den pågældende entreprenør har en såkaldt åmandsuddannelse. Der blev i juli måned 2015 foretaget en oprensning af den offentlige del af vandløbet, hvor man oprensede i henhold til regulativet, der indeholder angivelser for både bundbredde og bunddybde. Efter vidnets vurdering vil påbuddet om udlægning af gydegrus ikke være hindrende for drænudløbenes funktion. Den offentlige del af vandløbet vedligeholdes hvert år af kommunen. Efter vidnets vurdering ligger drænudløbene relativt højt i forhold til vandstanden i åen.

Parternes synspunkter

Sagsøgeren har i det fremlagte påstandsdokument gjort gældende

- at sagsøger har foretaget lovlig vedligeholdelse af den omhandlede vandløbsstrækning,
- at den af sagsøger foretagne vedligeholdelse var nødvendig og lovpligtig,
- at sagsøger ikke har foretaget en regulering af vandløbet, hvorved der er sket ændring af vandløbets skikkelse,
- at den foretagne oprensning ikke er mere vidtgående end nødvendigt for at opnå tilstrækkelig afvanding,
- at T Kommunes egne vedligeholdelsesarbejder i henhold til vandløbsloven må anses som rettesnor for lovlige vedligeholdelsesarbejder,

- at der ud fra en forvaltningsretlig lighedsgrundsætning ikke bør stilles strengere krav til sagsøger som privat bredejer end til vandløbsmyndigheden selv,
- at sagsøgte ikke har godtgjort, at sagsøger har foretaget en opgravning i et omfang, der indebærer en ændring af vandløbets tilstand eller en regulering af vandløbet,
- at sagsøgte ikke har godtgjort, at sagsøger har foretaget en opgravning i et omfang, der er mere vidtgående end nødvendigt for at opnå tilstrækkelig afvanding.
- at et krav om at bringe vandløbet tilbage i "dets tidligere tilstand" er uden selvstændigt indhold, idet der ikke forefindes nogen referencetilstand for den private vandløbsstrækning,
- at en retablering af vandløbet som foreskrevet i T Kommunes påbud vil hindre drænenes tilløb til vandløbet,
- at et krav om at bringe vandløbet i en tilstand, hvor dræntilløb forhindres, er ulovlig, samt
- at en retablering af vandløbet som foreskrevet i T Kommunes påbud er unødvendig,

For det tilfælde at retten måtte finde, at den af sagsøger foretagne oprensning var mere vidtgående end sædvanlig vedligeholdelse, gøres det herudover særligt gældende,

- at den foretagne oprensning var nødvendig af hensyn til drænenes funktionsdygtighed,
- at sagsøger har ladet oprensningen foretage af en professionel entreprenør, at sagsøger var i god tro om oprensningens lovlighed, at den biologiske tilstand i vandløbet for længst er genoprettet, samt
- at forholdet skal foranlediges lovliggjort ved lovliggørende dispensation, jf. naturbeskyttelseslovens 65, stk. 3, og godkendelse, jf. vandløbslovens 17.

Sagsøgte har i sit påstandsdokument anført følgende:

Overordnet

Til støtte for påstanden om frifindelse gøres det overordnet gældende, at klagenævnets afgørelse af 20. juli 2016 (bilag 8) er lovlig og gyldig. Nævnet har med rette stadfæstet T Kommunes afgørelse om retablering af G Å, jf. vandløbslovens 54.

Afgørelsen er ikke truffet på et mangelfuldt eller fejltagtigt grundlag, og den er ikke behæftet med mangler, som medfører, at afgørelsen er ugyldig.

Lovlig vedligeholdelse

Det gøres gældende, at sagsøgerens oprensning af vandløbet ikke kan betegnes som almindelig vedligeholdelse, jf. vandløbslovens 27.

Det beror på en konkret vurdering af de faktiske forhold, hvorvidt der er tale om vedligeholdelse, jf. vandløbslovens 27, stk. 1, eller om der er tale

om ændring af vandløbets skikkelse, herunder vandløbets bredde og skråningsanlæg, der udgør regulering, jf. vandløbslovens 17, jf. 16.

For private vandløb er skikkelsen og vandføringsevnen den foreliggende naturlige tilstand.

Kommunens billeddokumentation fra 11. marts 2015 og 2. juli 2015 (bilag B) viser, at der på den oprensede strækning er lagt store mængder materialer fra vandløbet op på brinken, herunder sten i varierende størrelse (foto 1-6 og 12-13). De opgravede stenmaterialer indikerer, at der er gravet i den naturlige vandløbsbund. Billederne viser endvidere, at der er skarpt afskårne brinker/indgravninger i brinker (foto 6, 8-11 og 14-16).

I T Kommunes varsling af påbud af 18. maj 2015 er det oplyst, at der blev fundet moræneler i det opgravede materiale (bilag 2), hvilket ligeledes indikerer, at der er gravet i vandløbsbunden.

O har til brug for kommunens sagsbehandling udarbejdet en længdeprofil (bilag 2, side 5) og 5 tværprofiler (bilag 2, side 6-8) for henholdsvis en 262 meter lang strækning af det oprensede vandløb henholdsvis 5 stationer dateret den 14. april 2015. Da der er tale om et privat vandløb, kendes vandløbets referencetilstand ikke. Målingerne i 2015 er derfor sammenholdt med Os opmålinger af dele af G Å i forbindelse med et vandplanprojekt i 2013. Sagsøgeren synes ikke at redegøre nærmere for sin opfattelse af, at opmålingerne for 2013 ikke er retvisende.

T Kommune har i sin afgørelse af 18. maj 2015 (bilag 2) anført, at vandløbsbunden er sænket med 15-40 cm over en strækning på 651 meter.

Af de 5 tværprofiler fremgår, at bunden i 2015 i alle tilfælde ligger dybere end i 2013. Det fremgår endvidere, at vandløbsprofilen i station 593, 717 og 837 er bredere i 2015 end på de tilsvarende stationer i 2013, men at der er sket en indsnævring i station 725 (fejlagtigt angivet som station 593 i nævnets afgørelse).

Os opmåling viser, at der både i 2013 og 2015 var et fald på omtrent 10 promille på den opmålte strækning. Opmålingerne fra sagsøgerens konsulent fra L viser, at der er et gennemsnitligt fald på omkring 12 promille på den samlede oprensede strækning (bilag 3).

Ifølge nævnets kortoplysninger er jordbundstypen på den oprensede strækning sandblandet lerjord (bilag A, side 9). Den oprindelige/naturlige vandløbsbund vil på strækninger med tilsvarende fald på vandløbsbunden i stort omfang bestå af sten og grus.

Herudover har sagsøgerens konsulent fra L anført, at der er god overensstemmelse mellem Os og konsulentens målinger.

På denne baggrund har klagenævnet med rette vurderet, at der er foretaget en hårdhændet oprensning ved bl.a. ændring af vandløbets bredde, bundkote og skråning, som medfører en regulering, jf. vandløbslovens §17. Der henvises til klagenævnets afgørelse af 17. september 2014 i NMK-43-00453 og NMK-510-00519 og afgørelse af 19. november 2012 i NMK-43-00220 og NMK-510-00066 i tilsvarende sager.

Nødvendig vedligeholdelse

Til sagsøgerens synspunkt om, at den foretagne oprensning var nødvendig og derfor lovlig vedligeholdelse, bemærkes, at

vedligeholdelsespligten indebærer en pligt til at sikre, at vandløbets skikkelse eller vandføringsevne ikke ændres.

At vandløbets vandføringsevne er ændret — eksempelvis fordi der ikke er foretaget den nødvendige vedligeholdelse af vandløbet — medfører ikke en pligt, endside en ret, til at ændre vandløbets skikkelse. Målsætningen for vandløbet har betydning for, hvilke vedligeholdelsesforanstaltninger der kan foretages, jf. vandløbslovens 27, jf. ovenfor. Målsætningen for G Å er god økologisk tilstand, jf. Vandplan 2009-2015, hvilket vil sige en tilstand med svag afvigelse fra uberørte forhold (referencetilstanden).

Herudover skal der, som beskrevet ovenfor, tages hensyn til bestemmelser om vandkvaliteten i anden lovgivning, herunder i naturbeskyttelseslovens §3.

Det afgørende for vedligeholdelsespligten er således ikke (alene), hvad der er nødvendigt for at opnå tilstrækkelig afvanding.

Klagenævnet har ikke ved sin afgørelse af 20. juli 2016 prøvet sagsøgerens eventuelle dræningsret.

Det bemærkes imidlertid, at det fremgår af bilag B, billede 6, 9, IO, I 1, 14 og 16, og af T Kommunes udtalelse (bilag E, side 3), at sagsøgeren flere steder har gravet 1-2 meter ind i brinken for at identificere eventuelle dræn. Dette indikerer, at disse dræn ikke er omfattet af vandløbsloven, således at vedligeholdelse af vandløbet, jf. vandløbslovens 27, stk. 1, ikke omfatter vedligeholdelse af drænene. Klagenævnet har desuden vurderet, at det forhold, at L ved opmåling har fundet 1 8 drænudløb i varierende højde i forhold til vandløbsbunden, ikke kan føre til, at det foretagne kan kaldes almindeligt vedligehold frem for regulering.

T Kommunes vedligeholdelsesarbejde

Til sagsøgerens synspunkt om, at T Kommunes egne vedligeholdelsesarbejder i henhold til vandløbsloven må anses som rettesnor for lovlig vedligeholdelse, samt at der ikke bør stilles strengere krav til sagsøgeren ud fra en lighedsgroundsætning, bemærkes, at klagenævnet ikke ved sin afgørelse af 20. juli 2016 har taget stilling til kommunens vedligeholdelse af den offentlige strækning af vandløbet.

Det bemærkes imidlertid, at det ikke er afgørende for vurderingen af, om der er tale om almindelig vedligeholdelse eller regulering, hvor meget materiale fra vandløbet, der er fjernet.

Et vandløb med et fald svarende til den offentlige strækning af vandløbet, jf. bilag IO, side 6, vil have større risiko for aflejring end et vandløb med større fald som den private del af vandløbet.

Det bemærkes desuden, at det opgravede materiale på den offentlige del af strækningen, jf. billederne fremlagt som bilag 9. 1-9.5, ikke ses at svare til det opgravende materiale på sagsøgerens del af vandløbet, jf. billederne fremlagt som bilag B.

Øvrige forhold

Klagenævnet har ikke — og burde ikke — ved sin afgørelse tage stilling til, om vandløbet efterfølgende naturligt har genoprettet sig selv. Hvis sagsøgeren vil påberåbe sig ændrede faktiske forhold, må der rettes henvendelse til kommunen med henblik på genoptagelse.

Vedligeholdelsen af private vandløb påhviler bredejereren. Det er også bredejereren, der er ansvarlig for, at der ikke sker regulering i strid med vandløbslovens 17. Det interne opgør mellem sagsøgeren

og den entreprenør, der har foretaget arbejdet, har i denne henseende ingen betydning, ligesom sagsøgerens eventuelle gode tro om oprensningens lovlighed ikke kan føre til et andet resultat.

Rettens begrundelse og resultat

Sagen angår, om den oprensning, som K lod foretage i begyndelsen af 2015, kan betegnes som almindelig vedligeholdelse, eller om der er tale om en regulering af vandløbet, som ikke må foretages uden vandløbsmyndighedens bestemmelse, jf. vandløbslovens 17.

Ved regulering af et vandløb forstås ændring af vandløbets skikkelse, herunder vandløbets forløb, bredde, bundkote og skråningsanlæg, medmindre foranstaltningerne er omfattet af kapitel 8 eller kapitel 10, jf. vandløbslovens §16.

Vandløb skal vedligeholdes således, at det enkelte vandløbs skikkelse eller vandføringsevne ikke ændres, jf. vandløbslovens 27, stk. 1.

Det kan efter bevisførelsen, herunder navnlig det fremlagte fotomateriale, Os opmålinger af en del af den omhandlede vandløbsstrækning både før og efter den skete oprensning, samt den vidneforklaring, der er afgivet af KN, lægges til grund, at oprensningen er gået ud over den vedligeholdelse af et vandløb, som er tilladt efter vandløbslovens §27.

Det ses blandt andet tydeligt i det fremlagte fotomateriale, at der er lagt større mængder af sten og grus op på brinken, ligesom man også kan se, at der er gravet ind i siden af vandløbet.

K har anført, at den foretagne oprensning var nødvendig af hensyn til drænenes funktionsdygtighed, og at den biologiske tilstand i vandløbet forlængst er genoprettet.

Retten finder ikke, at disse omstændigheder, som i øvrigt heller ikke er dokumenterede, kan føre til en ophævelse af Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse.

Som følge heraf, og da det i øvrigt anførte ikke kan føre til et andet resultat, tager retten herefter Miljø- og Fødevareklagenævnets frifindelsespåstand til følge.

Sagsomkostninger

Sagsøgeren, K, skal i sagsomkostninger til sagsøgte, Miljø- og Fødevareklagenævnet, betale 43.750 kr.

Retten har lagt vægt på sagens udfald, hvor parterne har oplyst, at sagens værdi kan opgøres til ca. 300.000 kr. Der er endvidere lagt vægt på, at sagen har været hovedforhandlet over 2 retsdage med en besigtigelse. Beløbet dækker passende udgifter til advokatbistand inkl. moms.

Thi kendes for ret:

Miljø- og Fødevareklagenævnet frifindes for de af sagsøgeren, K, nedlagte påstande.

I sagsomkostninger skal K inden 14 dage betale 43.750 kr. til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Sagsomkostningerne forrentes efter rentelovens 8a.

Niels Bjerre

Udskriftens rigtighed bekræftes.
Retten i Holstebro, den 7. juni 2017.

Heidi Refslund-Nørgaard, kontorfuldmægtig